

Slovenská zoologická spoločnosť pri SAV

Technická univerzita vo Zvolene

Zborník príspevkov

z vedeckého kongresu „Zoológia 2012“, 18. Feriancove dni

22. - 24. november 2012, Zvolen

Vladimír Kubovčík & Slavomír Stašiov (eds)

Zvolen 2012

Editori

Vladimír Kubovčík & Slavomír Stašiov, 2012

Organizačný výbor

Ing. Vladimír Kubovčík, PhD. (predseda organizačného výboru)

prof. Ing. Slavomír Stašiov, PhD.

doc. Mgr. Ivan Baláž, PhD.

RNDr. Peter Bačkor, PhD.

Mgr. Peter Manko, PhD.

Mgr. Ladislav Pekárik, PhD.

RNDr. Michal Ambros

Vedecký výbor (recenzenti)

prof. RNDr. Peter Bitušík, CSc.

doc. Ing. Peter Urban, PhD.

RNDr. Anton Krištín, DrSc.

Ing. Milan Novikmec, PhD.

Ing. Marek Svitok, PhD.

Publikované príspevky boli recenzované. Za odbornú úroveň príspevkov zodpovedajú autori a recenzenti. Rukopis neprešiel jazykovou úpravou.

Tlač: Vydavateľstvo Technickej univerzity vo Zvolene

Roztoče (Acarina, Mesostigmata) v hniezdach havrana poľného (*Corvus frugilegus* L.) na Slovensku

Jasna Kraljik¹ & Peter Fend'a²

¹ Parazitologický ústav SAV, Löfflerova 10, 040 01 Košice, e-mail: kraljik@saske.sk

² Katedra zoológie, Prírodovedecká fakulta, Univerzita Komenského, Mlynská dolina B-1, 842 15 Bratislava, e-mail: fend'a@fns.uniba.sk

Abstract Altogether 44 nests of the rook *Corvus frugilegus* Linnaeus, 1758 were obtained in these study sites Liptovský Mikuláš, Michalovce, Poprad and Rimavská Sobota. A total of 4,656 individuals of mesostigmatic mites belonging to 21 species and 11 families were obtained. The parasitic species in nests were only 10,09 %, represented by facultative hematophage *Androlaelaps casalis* (Berlese, 1887) (Laelapidae) and another 89,91 % of mite specimens in these nests were non-parasitic mites. The most numerous were mites belonging to the family Ascidae.

Key words Acarina, Mesostigmata, nests, *Corvus frugilegus*, Slovakia

Úvod

Podrad Mesostigmata je ekologicky najdiverzifikovanejšou skupinou Parasitiformes (JOHNSTON 1982). Vyskytujú sa v najrozličnejších typoch habitatov. Mnohé roztoče žijú v asociácii ako s hniezdami vtákov, tak aj s povrchom či vnútrom tela vtákov. Hniezda a nory vtákov sú miesta odpočinku dospelých jedincov, liahnutia a kŕmenia mláďat a poskytujú priaznivé podmienky (teplo, vlhkosť) pre život roztočov. Hromadí sa tu potenciálna potrava pre roztoče ako sú rôzne článkonožce, huby, kúsky opadanej pokožky a krv (WALTER et PROCTOR 1999). Určujúcim faktorom zloženia hniezdnej fauny je predovšetkým stanovište, biológia hostiteľa a mikroklimatické podmienky v hniezde (JAKIMENKO et al. 1990). V súčasnosti, aj napriek relatívne bohatým poznatkom z oblasti akarofauny vtáčích hniezd, nie je dostatok poznatkov o mesostigmátnych roztočoch z hniezd havranov (rod *Corvus*). Zo Slovenska iba MAŠÁN (2001) spomína 7 druhov roztočov z kohorty Uropodina z hniezd *Corvus frugilegus* Linnaeus, 1758 z Podunajskej roviny (MAŠÁN 2001). Cieľom predloženej práce je zistiť druhové zloženie mesostigmátnych roztočov v hniezdach *C. frugilegus* na Slovensku.

Metodika

Celkovo bol spracovaný materiál zo 44 hniezd získaných v zimnom období (február 2009, 2010), zo štyroch lokalít: Liptovský Mikuláš (9 hniezd), Poprad (17 hniezd), Michalovce (8 hniezd) a Rimavská Sobota (10 hniezd). Hniezda boli na mieste zberu ukladané do polyetylenových vrecúšok. Následne bol materiál separovaný v modifikovanom Tullgrenovom aparáte, spracovaný na trvalé mikroskopické preparáty a štatisticky vyhodnotený.

Výsledky a diskusia

Z pozitívnych hniezd (38) bolo celkovo vytriedených 4 656 roztočov patriacich do podradu Mesostigmata (z toho 2 430 samíc, 374 samcov, 1753 deutonymf, 96 protonymf a 3 larvy). Priemerný počet roztočov na hniezdo bol 105,82. Identifikovaných bolo 18 druhov patriacich do kohorty Gamasina, 3 druhy patriace do kohorty Uropodina, ostatné druhy boli identifikované len na úroveň rodu. Parazitické roztoče tvorili v hniezdach 10,09 % a zastúpené boli druhom *Androlaelaps casalis* (Berlese, 1887). Druh bol prítomný na všetkých skúmaných lokalitách, pričom v Michalovciach a v Rimavskej Sobote bol eudominantným a eukonštantným druhom. Až 89,91 % akarofauny tvorili neparazitické mesostigmátne roztoče, ktoré nemajú špecifické vzťahy k určitým hostiteľom, ale v hniezdach nachádzajú vhodné mikroklimatické alebo potravné podmienky pre rozmnožovanie a vývin. Z hľadiska topicko-trofických nárokov je ich možné rozdeliť do rôznych ekologických podskupín. Najpočetnejšia čeľaď bola čeľaď Ascidae. Sú to voľne žijúce pôdne druhy, ktoré vhodné existenčné podmienky nachádzajú v hniezde, a pravidelne sa zúčastňujú na budovaní akarocenózy vtáčích hniezd. Čo sa týka druhového zloženia a početnosti roztočov (Wishartov index), najvyššia podobnosť bola medzi lokalitami Poprad a Liptovský Mikuláš.

Podakovania Táto práca bola čiastočne podporená projektom APVV-0267-10.

Literatúra

- JOHNSTON DE, 1982: Acari. In PARKER SP (ed): Synopsis and classification of living organisms.
- WALTER DE, PROCTOR HC, 1999: Mites: Ecology, Evolution and Behaviour. CABI Publishing, Wallingford, 322 pp.
- JAKIMENKO VV, BOGDANOV II, TAGILCEV AA, 1990: Členistonogije ubežiščnogo kompleksa v kolonialnyh poseljenijah gračej v lesostepi i stepi Zapadnoj Sibiri. Parazitologiya, St. Petersburg 24 (6): 466–473.
- MAŠÁN P, 2001: Roztoče kohorty Uropodina (Acarina, Mesostigmata) Slovenska. Annotationes Zoologicae et Botanicae, Bratislava 223: 1–320 pp.

/poster/